

שמחזיר את חלק הבכורה מכל מקום אינה מחזירה לבטלה ובחינם, אלא חוזרים וחולקים את הירושה ונוטל פי שנים כבתחילה. מה שאין כן לדעת הסובר שבכורה חוזרת ביובל פקעה זכותו של הבכור לגמרי, וחוזרים וחולקים את הירושה שזה בשוה.⁽⁷⁾

מתקופה לה רב ששט: מכלל, דמאן דאמר [היינו רבי אלעזר במשנה] "חוזרין" – חוזרין לבטלה קאמר! ? כי הרי אם הסובר שאין הבכורה חוזרת, היינו רק לומר שכנגד חלק הבכורה שהוא מחזיר מקבל חלק אחר,

מזתיב רב הושעיא ממשנתנו: ואלו שאין חוזרין ביובל: הבכורה, והרי אף אם ירושה או מתנה היא גוף זכייית הבכור חלקו, מכל מקום צריך שתחזור ביובל כמו חלק הפשוט, כי שמא לא זה הוא חלקו אלא החליף עם אחיו! ?

אמר ליה רבי אלעזר לרבי אושעיא: מאי "אין חוזרין" ששינונו? אין חוזרין לבטלה. כלומר, אין הכוונה לומר שלא צריך להחזיר כלום, כי היות ולקוחות הן ודאי מחזירין את חלק הבכורה כמו את שאר הירושה, אלא שלמאן דאמר אין הבכורה חוזרת ביובל, אף

לא נשתתפו ולא נשתעבדו זה לזה להיות שותפין, רק בעל כרחן חלקיהם מעורבים מחמת שירשו ביחד, ודאי על כל פנים כל אחד ירש חלק מסויים, שכן הדין נותן שיטלו חלק מסויים, ולכן באחין שירשו גם רש"י ז"ל מודה, דיש לכל אחד ואחד חלק מסויים, וכיון דאין ברירה ולא אפשר לברר החלקים, שפיר יש לחוש שהחליפו חלקים זה לזה, והוה להו לקוחות בכל החלק שהגיע לו, ראה עוד שם

וסייעו האחרונים את דבריו מרש"י גיטין כה א ד"ה לקוחות הן, שכתב: דאין ברירה דאיכא למיחש חלק שנטל זה היה ראוי לאחיו והחליפו והיינו לקיחה. ולכאורה סותרים דבריו זה לזה, כי לפי מה שכתב בדף מז ב, הרי שאין כאן ספק, אלא ודאי נטל חצי חלקו בירושה וחצי חלקו בלקיחה, כי אם אין ברירה הרי הם שותפין בכל גרגיר וגרגיר מן השדה. אבל לפי מה שכתב הקהלות יעקב ניחא היטב.

7. א. נתבאר על פי רש"י, שכתב: אין חוזרין לבטלה שיהא מאבד בכורתו, אבל חוזרין וחולקין ונוטל פי שנים כבתחילה. ומשמע פשוטות לשונו, שהיות ולקוחות הן, מתבטלת

שלדעת רבי מאיר כיון שחלקו הרי הם פטורין, ולדעת רבי יהודה הרי הם חייבין. ומבארת שם הגמרא, דמיירי בכגון שלא הניח האב אלא חמשה סלעים, ופדיון הבן אינו גובה מן הלקוחות אלא מן הירושין, וסוברים רבי מאיר ורבי יהודה: האחין שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות, ונמצא שאין יכול הכהן לגבות אלא חצי חמש, ונחלקו אם "חמש ולא חצי חמש" או "אף חצי חמש".

ולשיטת רש"י – הסובר שאף אם האחין שחלקו לקוחות הן, אין זה אלא במחצית השדה, כי בכל חטה וחטה וכל גרגיר וגרגיר יש לכל אחד מהאחין דין יורש – תיקשי: אפילו אם האחין שחלקו לקוחות הן לגמרי, מצינו לפרש שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה בחמש ולא חצי חמש, ראה שם.

ובקהלות יעקב גיטין סימן לד, יצא מכח זה לידון בדבר החדש, ולחלק – לשיטת רש"י – בין שותפין שנשתתפו שלא על מנת לחלוק, לאחין שירשו, ומשום דבאחים שירשו הנה הם יורשים מה שמגיע להם על פי דין חלוקה, וכיון שעל פי דין חלוקה מגיע לכל אחד חלק מסויים, ולא שיטלו כל אחד ואחד משהו, שהרי האחין